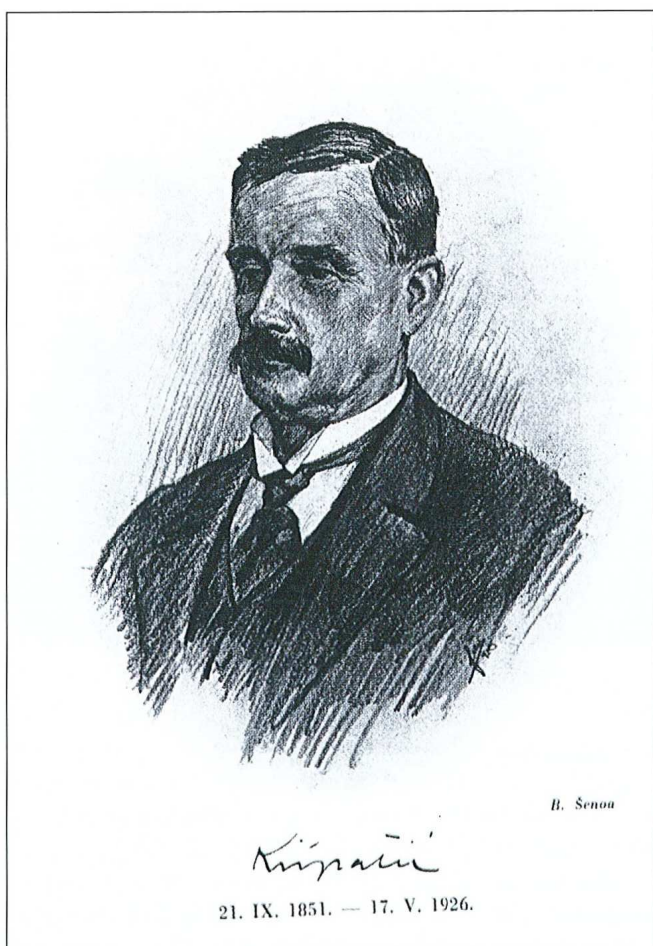

DR. MIJO KIŠPATIĆ (Osijek, 22. rujna 1851. – Zagreb, 17. svibnja 1926.)

UDK 069-05 Kišpatic, M.
55-05 Kišpatic, M.

SANJA VIDOVIĆ
Muzej Slavonije Osijek
Trg sv. Trojstva 6
HR-31000 Osijek

Ove godine navršava se 155. godišnjica rođenja i 80. godišnjica smrti našeg istaknutog prirodoslovca, muzealca i znanstvenika dr. Mije Kišpatic. Prvi hrvatski učeni petrograf i mineralog rođen je 22. rujna 1851. g. u Osijeku, gdje je završio osnovnu školu i gimnaziju.¹ U

Beču je 1873. g. diplomirao prirodopis, matematiku i fiziku na Filozofskom fakultetu, a prirodne znanosti doktorirao je u Zagrebu 1881. g. Od 1873. do 1894. g. bio je učitelj u osječkoj gimnaziji, zatim Gospodarsko-šumarskom zavodu u Križevcima i realnoj gimnaziji u Zagrebu. Godine 1881. brani disertaciju na temu «O postanku poluopala u gleichenberžkom augit-andezitu» na Mudroslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, a već iduće godine habilitira na istom fakultetu za predmet znanstvena petrografija. Od 1883. g. bio je dopisni, a od 1887. g. redoviti član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti. Godine 1894. imenovan je ravnateljem Mineraloško-petrografskog odjela Narodnog muzeja u Zagrebu, a 1896. g. javnim izvanrednim sveučilišnim profesorom mineralogije i petrografije na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Tijekom svog muzeološkog i znanstvenog djelovanja objavio je 180 znanstvenih, stručnih i popularnih djela. Svoje znanstvene radove objavljivao je ponajviše u Radu Jugoslavenske akademije, te ponešto u Glasniku Hrvatskog prirodoslovnog društva, Glasniku Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine i u Geološkim analizama.² Umirovljen je 1918. g. Umro je 17. svibnja 1926. g. nakon dugotrajne i teške bolesti.

Mijo Kišpatic, svestrani prirodoslovac, osnivač je naše petrografije, mineralogije, seizmologije i pedologije, a cijeli svoj život predano se bavio i geologijom, paleontologijom, zoologijom, botanikom i arheologijom. Djelujući u Mineraloško-petrografskom odjelu Narodnog muzeja u Zagrebu, tom je muzeju osigurao bogatu mineraloško-petrografsku zbirku, značajnu biblioteku i opremu.³ Za muzej je nabavio više stotina uzoraka minerala s

¹ Sedmi i dio osmog razreda polazio je u biskupskoj gimnaziji u Đakovu

² Vanda Kochansky – Devidé, Prilozi povijesti geoloških znanosti u Hrvatskoj III, Mijo Kišpatic //Geološki vjesnik 29, Zagreb, 1976., str. 352

³ Fran Tučan, Uvodna riječ // Spomenica Miše Kišpatic povodom stogodišnjice njegova rođenja, JAZU, Zagreb, 1951., str. 6

najpoznatijih svjetskih nalazišta, koji i danas čine temelj sistematske zbirke minerala, a kao novi način nabave muzejskih uzoraka uveo je pojam otkupa. Sustavno je obradio mineralošku i petrografsku muzejsku građu koju je sakupio brojnim terenskim istraživanjima, a rezultate istraživanja objavio je u uglednim domaćim i inozemnim znanstvenim časopisima. Istraživao je petrografiju Fruške gore, Moslavačke gore, Krndije, Psunja, Kalnika, Medvednice, dijelova Bosne i Dalmacije.

Mijo Kišpatić bio je jedan od najznačajnijih popularizatora prirodnih znanosti. Brojni su njegovi popularni članci objavljeni u časopisima *Viencu*, *Dragoljubu*, *Obzoru*, *Smilju*, *Pučkim novinama*, *Obrtniku*, *Pobratimu*, *Vjernom drugu*, *Mladom Istraninu*, *Zvonu*, *Mladom Hrvatu*, *Novostima* i *Prirodi*. Napisao je naš prvi udžbenik pedologije, te mnogobrojne udžbenike iz geoznanosti i bioznanosti, čiji je opseg oko 4.500 stranica⁴ Među opsežnijim popularnim djelima ističu se njegove knjige⁵: *Životinje našozemske* i *njeke*

tudjozemske - prvi i drugi dio objavljeni 1872. i 1875. g., *Zemljoznanstvo* obzirom na šumarstvo i gospodarstvo objavljeno 1877. g., *Slike iz rudstva – Kulturno – prirodopisne crtice* objavljene 1878. g., *Slike iz geologije – Prirodopisne i kulturne crtice* objavljene 1880. g.e, *Iz bilinskoga svijeta – Prirodopisne i kulturne crtice*, prva, druga i treća knjiga objavljene 1884., 1885. i 1889. g., *Kukci – Prirodopisne crtice*, prva i druga knjiga objavljene 1886. i 1887. g. i *Ribe – Prirodoslovne i kulturne crtice* objavljene 1893. g.

Kišpatić je išao usporedno s novim saznanjima u struci, a u rješavanju značajnije stručne problematike često je svojim tumačenjima prethodio, stoga se našao na istaknutom mjestu među stručnjacima srodnih znanstvenih zavoda u Europi. U vezi s brojnim petrografskim tumačenjima citiran je u svjetskoj literaturi.⁶ Uz sav svoj značajan doprinos znanosti, muzeologiji i uopće kulturi hrvatskog naroda, Mijo Kišpatić je do kraja svog života bio izuzetno skroman i samozatajan.

4 Kišpatić, Mijo // *Hrvatska enciklopedija* 5, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb, 2003., str. 85

5 Biserka Radanović – Gužvica, Mijo Kišpatić – izuzetan muzealac i znanstvenik // *Informatica museologica*: 32 (1-2), Zagreb, 2001., str. 122

6 Luka Marić, Mišo Kišpatić u svjetlosti današnje petrografije i petrologije // *Spomenica Miše Kišpatića povodom stogodišnjice njegova rođenja*, JAZU, Zagreb, 1951., str. 30